LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

U 81/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksista sääntelyn yksinkertaistamiseksi (digiomnibus ja tekoälyomnibus)

Perustuslakivaliokunta 20.2.2026

Meeri Toivanen, Pauliina Penttilä

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Digi- ja tekoälyomnibus kattavat 15 EU-säädöstä

1. Data-asetus
2. Datanhallinta-asetus*
3. Asetus muiden tietojen kuin henkilötietojen vapaasta liikkuvuudesta*
4. Avoimen datan direktiivi
5. P2B-asetus*
6. Asetus yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta
7. Yleinen tietosuoja-asetus, GDPR
8. EU-toimielinten tietosuoja-asetus, EUDPR
9. eIDAS-asetus
10. Asetus finanssialan digitaalisesta häiriönsietokyvystä
11. Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi, ePrivacy
12. NIS 2-direktiivi
13. CER-direktiivi
14. Tekoälyasetus
15. EASA-asetus

- **Ehdotusten tavoite** on selkeyttää EU:n digitaalista sääntelyä ja vähentää erityisesti yritysten hallinnollista taakkaa
- **Valtioneuvosto kannattaa komission tavoitetta** ja katsoo ehdotusten pääosin edistävän yhdenmukaista sääntelyä, digitalisaatiota ja yritysten taakan keventämistä.
- **Samalla valtioneuvosto huomauttaa, että muutosehdotuksiin sisältyy perusoikeusvaikutuksia**, joita tulee arvioida tarkemmin **erityisesti tietosuojan, viestinnän luottamuksellisuuden, julkisuusperiaatteen ja tieteen vapauden** osalta.
- Lisäksi neuvotteluissa on varmistettava, että **komissiolle siirrettävä säädös- ja täytäntöönpanovalta** on tarkoituksenmukaisesti rajattu ja täsmällinen.
- **Asetusehdotusten käsittely on käynnissä neuvoston sääntelyn yksinkertaistamisen alatyöryhmässä**. PJ-maa Kypros tavoittelee yleisnäkemystä tekoälyn osalta huhtikuussa.

Sisältö: Datasääntely

- **Datan hyödyntämistä edistetään yhdistämällä kolme kumottavaa säädöstä data-asetukseen** (datanhallinta-asetus, asetus muiden tietojen kuin henkilötietojen vapaasta liikkuvuudesta, avoimen datan direktiivi).
- **Yritysten tarvetta käydä sopimusneuvotteluja ja räätälöidä datainfrastruktuuriaan laajan tilannekirjon varalta kevennetään**:
  - **Liikesalaisuuksien suojan tasoa nostetaan** mahdollistamalla kieltäytyminen jakaa EU:n ulkopuolelle liikesalaisuuksia sisältäviä tietoja IoT-laitteiden käyttäjille tai kolmansille osapuolille.
  - **Julkishallinnon tietopyynnöt yrityksille rajattaisiin julkisiin hätätilanteisiin.**
- **Yritysten velvoitteita tarjota datavetoisia palveluita kevennetään ja mahdollisuuksia hyödyntää julkisen sektorin tietoja laajennetaan:**
  - **Datanvälityspalveluihin ja data-altruismiorganisaatioihin kohdistuu vähemmän velvoitteita**, mikä voi houkutella uusia toimijoita, edistää kasvua sekä edistää vapaaehtoista yleishyödyllisen datan jakamista.
  - **Pk-yritysten poikkeuksia laajennettaisiin ns. SMC-yrityksiin** (n=38000)
- **EDIB:in tehtäviä yksinkertaistetaan merkittävästi**, minkä myötä se toimii strategisen tason keskustelufoorumina data-asioissa, tukea komissiota data-asetuksen täytäntöönpanon kehittämisessä, edistää jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä sekä jakaa parhaita käytäntöjä julkisen datan uudelleenkäytöstä.

Sisältö: Tietosuojasääntely ja evästeet

- **Henkilötietojen hyödyntämistä edistetään selkeyttämällä määritelmiä ja käsittelyperusteita:**
  - **Henkilötiedon määritelmää muutetaan tarkentamalla anonymisointiin ja pseudonymisointiin** liittyviä epäselvyyksiä linjassa viimeaikaisen EUT-käytännön kanssa.
  - **Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta selvennetään yleisen edun mukaisia** arkistointitarkoituksia, tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia ja tilastollisia tarkoituksia varten
  - **Tekoälyjärjestelmien kehittämisessä ja operoinnissa** voi käsitellä henkilötietoja perustuen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettuun etuun. Lisäksi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelykieltoon tulee uusi poikkeusperuste.
- **”Evästeväsymykseen” tarjotaan ratkaisuksi keskitettyä suostumusta**
  - Sääntely siirtyy henkilötietojen käsittelyn osalta ePrivacy-direktiivistä yleiseen tietosuoja-asetukseen
  - Peruslähtökohtana edelleen rekisteröidyn suostumus, mutta lisäksi muutama uusi poikkeus, jolloin suostumusta ei tarvita (yleisömittaus, päätelaitteen turvallisuuden ylläpito/palauttaminen).
  - Suostumuksen voi antaa mm. verkkoselainten kautta eikä sitä saa kysyä uudestaan kuuteen kuukauteen
- Henkilötietojen rekisterinpitäjien **informointi- ja raportointivelvoitteita selvennetään ja kevennetään**, mikä helpottanee erityisesti pienempien toimijoiden arkea, kun kyseessä on vähäriskinen käsittely ja rekisteröidyn oikeuksien väärinkäytöstilanne

Sisältö: Keskitetty ilmoituskanava ja P2B-asetus

Keskitetty ilmoituskanava poikkeamaraportoinnille perustetaan

- **Yritysten hallinnollista taakkaa osin päällekkäisestä poikkeamaraportoinnista vähennetään** perustamalla EU-tason ilmoituskanava Euroopean unionin kyberturvallisuusvirato ENISAn alaisuuteen
- EU-ilmoituskanavaa sovellettaisiin NIS 2-direktiivin, GDPR:n, DORA-asetuksen, eIDAS-asetuksen ja CER-direktiivin nojalla annettaviin ilmoituksiin

P2B-asetuksen kumoaminen

- **Päällekkäistä alustatalouden sääntelyä vähennetään** kumoamalla asetus oikeudenmukaisuuden ja avoimuuden edistämisestä verkossa toimivien välityspalvelujen yrityskäyttäjiä varten
  - **Asetuksen keskeiset velvoitteet** (läpinäkyvyys, reilu kohtelu, riidanratkaisu) **sisältyvät vuonna 2022 voimaan tulleisiin digipalveluasetukseen** (DSA) ja **digimarkkina-asteukseen** (DMA), jotka tarjoavat laajemmat ja sitovammat säännöt alustataloudelle
  - Tietyt P2B-asetuksen **artiklat jäisivät voimaan siirtymäkauden ajaksi** vuoteen 2032 saakka, jotta varmistetaan oikeusvarmuus säädöksille, jotka viittaavat P2B-asetukseen

Sisältö: Tekoälyasetus

- **Tekoälyasetuksen velvoitteiden soveltamista viivästytetään alkuperäisestä 2.8.2026**, jotta yrityksillä on enemmän aikaa valmistautua ja yhdenmukaistetut standardit, jotka tukevat asetuksen noudattamista, ehtivät valmistua.
  - Suuririskiset järjestelmät = sidottu standardien julkaisuun komission päätöksellä joko + 6kk (liite III) tai 12kk (liite I) ja aivan viimeistään 2.12.2027 (liite III) tai 2.8.2028 (liite I)
  - Keinotekoista sisältöä tuottavat järjestelmät, jotka on otettu käyttöön ennen 2.8.2026 = +6kk, 2.2.2027
  - Jo markkinoille saatetut tai käyttöön otetut tekoälyjärjestelmät = suuririskisten järjestelmien soveltamisaikataulu
- **Yritysten velvoitteita kehittää ja hyödyntää tekoälyä kevennetään:**
  - **Pk-yritysten poikkeuksia laajennettaisiin ns. SMC-yrityksiin** (n=38000)
  - **Tekoälylukutaito** siirtyisi yrityksiltä jäsenvaltioiden ja toimivaltaisten viranomaisten velvollisuudeksi
  - **Erityisiä henkilötietoryhmiä voisi käsitellä vinoumien havaitsemiseksi ja korjaamiseksi**
- **Tekoälyasetuksen toimeenpanoa ja valvontaa tehostetaan:** komissio valvoo tekoälyjärjestelmiä, jotka kuuluvat digipalveluasetuksen piiriin erittäin suurina verkkoalustoina tai hakukoneina, tai jotka ovat niiden osia.

Esityksen suhde perustuslakiin

PL 10 § yksityiselämän suoja
PL 12 § julkisuusperiaate
PL 16 § tieteen vapaus
PL 18 § elinkeinovapaus

Yksityiselämän suoja (PL 10 §)

Yleinen tietosuoja-asetus; toimielinten tietosuoja-asetus	
Komission ehdotus	U 81/2025
Henkilötietojen määritelmää muutetaan selventämällä anonymisointiin ja pseudonymisointiin liittyviä tulkintaepävarmuuksia.	Henkilötietojen määritelmän muuttamisella voi olla laaja-alaisia vaikutuksia niin henkilötietojen suojan tasoon kuin kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseen.
Rekisterinpitäjän informointi- ja raportointivelvoitteita osin kevennetään vähäriskisessä käsittelyssä ja rekisteröidyn oikeuksien väärinkäytöstilanteissa.	On varmistettava, ettei sääntely jää liian yleiselle tasolle ja etteivät laajat poikkeusmahdollisuudet tosiasiallisesti heikennä rekisteröidyn oikeutta saada tietoa henkilötietojensa käsittelystä tarkoituksenmukaisesti ja nopeasti.
Henkilötietojen käsittely tekoälyjärjestelmien kehittämisessä ja operoinnissa voisi jatkossa perustua ensisijaisesti rekisterinpitäjän oikeutettuun etuun. Tekoälyjärjestelmien kehittämisen ja operoinnin osalta säädettäisiin lisäksi poikkeusperusteesta biometristen tietojen käsittelylle henkilöllisyyden todentamiseksi.	Henkilötietojen käsittelyyn voi liittyä erityisesti suuririskisissä järjestelmissä ja erityisiä henkilötietoryhmiä käsiteltäessä merkittäviä riskejä rekisteröidyille. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely tulee rajoittaa välttämättömään ja sääntelyn tulee sisältää asianmukaiset ja riittävät suojatoimet.
Tekoälyasetus	
Erityisten henkilötietojen käsittely olisi mahdollista suuririskisssä tekoälyjärjestelmissä vinoumien havaitsemiseksi.	On arvioitava, onko tarpeen säilyttää välttämättömyyden vaatimus, jotta voidaan varmistaa, että erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely toteutetaan välttämättömän rajoissa ja nykyinen korkea henkilötietojen suojan taso säilyy.

Yksityiselämän suoja (PL 10 §)

Viestinnän tietosuojadirektiivi; yleinen tietosuoja-asetus	
Komission ehdotus	U 81/2025
Päätelaitteiden tietojen käsittelyä koskeva sääntely siirtyisi osittain yleisen tietosuoja-asetuksen alle; osa päätelaitetiedoista jäisi edelleen sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin soveltamisalaan. Evästekyselyjen vähentämiseen tähtäävät muutokset voisivat parantaa käyttäjien suojaa, koska rekisteröidyt voisivat tehdä aidompia ja tietoisempia valintoja henkilötietojensa käsittelystä.	Kaksijakoinen sääntelykehys, jossa osa päätelaitteen tiedoista kuuluisi tietosuoja-asetuksen ja osa sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin piiriin, voi johtaa tilanteeseen, jossa eri tietoluokkien suojataso poikkeaa toisistaan tai valvontaviranomaisten toimivalta jakautuu epäselvästi. Suomen tulee neuvotteluissa pyrkiä varmistamaan päätelaitetietojen yhdenmukainen suojataso ja välttää mallia, jossa eri tietoluokkien suojantaso eriytyy ilman selkeää oikeudellista perustetta.
Data-asetus; avoimen datan direktiivi; datanhallinta-asetus	
Avoimen datan direktiivin ja datanhallinta-asetuksen II luvun, joiden aineelliset säännökset sisältyisivät VIIc lukuun, tarkoituksena on ollut säätää noudatettavista menettelyistä ja rakentua kansallisen tiedonhallinta- ja julkisuuslainsäädännön päälle. Tämä on tuotu selkeästi esiin kyseisten säädösten johdantokappaleissa ja myös säännöksissä, mutta nämä eivät sisältyisi enää ehdotettuun data-asetuksen VIIc lukuun.	Ehdotetun data-asetuksen VIIc luvun soveltamisala on epäselvä erityisesti sen suhteen, missä määrin luvun velvoitteet vaikuttaisivat tietosuojasääntelyyn ja missä määrin ne velvoittaisivat julkisen sektorin elimiä luovuttamaan tai käsittelemään tietoja, mukaan lukien henkilötietoja. Nykyinen datanhallinta-asetus ei velvoita julkisen sektorin elimiä sallimaan datan uudelleenkäyttöä eikä vapauta julkisen sektorin elimiä unionin tai kansallisen lainsäädännön mukaisista salassapitovelvoitteistaan. Lisäksi se ei luo oikeusperustaa henkilötietojen käsittelylle eikä muuta EU:n tietosuojasääntelyä. Nämärajaavat säännökset tulisi sisällyttää myös data-asetuksen ehdotettuun VIIc lukuun.

Julkisuusperiaate (PL 12 §)

Data-asetus; avoimen datan direktiivi; datanhallinta-asetus	
Komission ehdotus	U 81/2025
Digiomnibus siirtäisi avoimen datan direktiivin (EU) 2019/1024 ja datanhallinta asetuksen (EU) 2022/868 II luvun keskeisen sääntelyn data-asetuksen uuteen VIIc lukuun: Avoimen datan direktiivi koskee julkisen hallinnon asiakirjojen uudelleenkäyttöä ja siihen liittyviä ehtoja ja menettelyjä, ja se on tähän asti voitu kytkeä luontevasti kansalliseen lainsäädäntöön, erityisesti julkisuuslakiin ja tiedonhallintalakiin. Direktiivin kumoaminen ja sääntelyn siirtyminen suoraan sovellettavaan asetukseen poistaisi kansallisen implementointivaiheen, jolloin data-asetuksen säännökset saisivat etusijan suhteessa kansalliseen julkisuuslainsäädäntöön ja edellyttäisivät viranomaisilta uutta tulkintaa ja ohjeistusta.	Ehdotus sisältää useita epäselvyyksiä, muun muassa VIIc luvun suhde kansallisiin menettelysääntöihin, soveltamisalan poikkeukset, vähimmäistason luonteen epäselvyys sekä IX luvun soveltaminen uudelleenkäyttöä koskeviin pyyntöihin. Ehdotettu valvontamalli loisi myös uuden, kansallisen laillisuusvalvonnan kanssa rinnakkaisen valvontakerroksen, mikä voisi johtaa toimivaltaristiriitoihin ja vaikeuttaa julkisuusperiaatteen käytännön toteutumista. Tämän vuoksi sääntelyä tulisi selkeyttää ja IX luvun soveltamista rajata VIIc luvun osalta neuvotteluissa.

Tieteen vapaus ja elinkeinovapaus (PL 16 § ja §18)

Data-asetus; avoimen datan direktiivi	
Komission ehdotus	U 81/2025
Avoimen datan direktiivin ja datanhallinta-asetuksen sääntely siirtyisi data-asetuksen uuteen VIIc lukuun: Avoimen datan direktiiviä sovelletaan myös yleishyödyllisiä palveluja tuottavien julkisomisteisten yritysten asiakirjoihin sekä julkisin varoin tuotettuun tutkimustietoon. Jäsenvaltion tulisi nimetä valvontaviranomainen valvomaan tutkimuslaitosten, korkeakoulujen ja myös yksityisten toimijoiden velvollisuuksia asettaa tutkimusaineistoja saataville asetuksen mukaisesti.	Tällainen valvonta puuttuisi merkittävästi tieteen vapauteen ja yliopistojen autonomiaan, eikä komissio ole esittänyt tälle perusteluja. Lisäksi oikeus valittaa tutkimusaineistojen saatavuudesta valvontaviranomaiselle loisi uuden ja raskaamman muutoksenhakumenettelyn, jota ei nykyisin sovelleta tutkimusaineistoihin ja joka lisäisi hallinnollista taakkaa. Koska sääntely koskisi myös julkisomisteisia yrityksiä ja tutkimustoiminta voi olla elinkeinotoimintaa, ehdotus olisi ongelmallinen myös elinkeinovapauden kannalta. Selkein ratkaisu olisi rajata data-asetuksen IX luvun soveltaminen kokonaan VIIc luvun ulkopuolelle.

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Kiitos

Meeri Toivanen, meeri.toivanen@gov.fi, +358 295 342 191
Pauliina Penttilä, pauliina.penttilä@gov.fi, +358 295 342 221